

reševanje v domačih gorah? Planinska zveza ima za to gotovo legitimno pravico.

Primer, ki nam je služil kot podlaga za razmišljanje, bi moral dobiti neke vrste epilog. Morda bodo reagirali v planinskem društvu, iz katerega prihajata vsaj dva udeležena reševanja v Škrlatici. Več strokovnosti pri obravnavi takih vprašanj bi bilo zaželeno tudi pri novinarjih, saj njihove besede pridejo med veliko Sloven-

cev, ki so več ali manj vsi planinci. Premalo je opozarjanja na storjene napake, skoraj nič ne vemo o sodnih epilogih primerov, ki so bili pred sodišči.

Bližnjica na rob smrti bi morala biti opomin vsem, ki hodijo v hribe, da to delajo psihično, fizično in materialno pravilno opremljeni.

Tudi če primer ne dobi epiloga, se moramo zavedati, da bomo stroške reševanja plačali mi, davkoplačevalci!

ZDAJ NE GOVORIMO VEČ O KRČENJU, AMPAK O RAZPADU LEDENIKA

LETOŠNJE STANJE TRIGLAVSKEGA LEDENIKA

BORUT PERŠOLJA

Sodelavci Geografskega inštituta Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU že od leta 1946 redno opazujejo Triglavski ledenik in merijo spremembe njegovega obsega. V petdesetih letih se je nabralo veliko podatkov o snežnih razmerah v vsakoletni redilni dobi, imamo pa tudi rezultate vsakoletnih meritev ob koncu talilne dobe. Stanje Triglavskega ledenika prek leta spremljamo tudi s fotografijami, posnetimi z dveh stalnih mest v okolici Kredarice (že dolga leta to vestno opravlja **Jernej Gartner**), vsako leto pa opravijo tudi fotografiranje ledenika z Begunjskega vrha (2461 m).

Letošnje redne letne raziskave Triglavskega ledenika smo opravili 14. in 15. septembra. V dveh dneh smo izvedli klasične redne meritve obsega ledenika, ki smo jih dopolnili še s tremi novimi meritvami, ki nam bodo omogočile nova spoznanja o dogajanju na Triglavskem ledeniku in njegovem stanju. Od sodelavcev Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU so pri terenskem delu sodelovali **dr. Milan Orožen Adamič** (vodja projekta), **dr. Matej Gabrovec**, **Mauro Hrvatini**, **Franci Petek**, **Mimi Urbanc** in **Borut Peršolja**.

Prvi sklop terenskega dela se je nanašal na geodetsko izmero Triglavskega ledenika in okolice. **Franjo Drole**, sodelavec Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU iz Postojne, je opravil natančno geodetsko izmero ledenika ter geodetsko izmero merilnih točk, ki so nastajale v celotnem obdobju opazovanj, ko so raziskovalci merili razdaljo fosilnega ledu do teh merilnih točk. Izmerili smo tudi položaj najstarejših merilnih točk v steni Triglava nad ledenikom, ki so danes že več deset metrov nad tlemi oziroma površjem ledenika. Pri tem zahtevnem delu je sodeloval alpinist **Sandi Kelnerič**.

K sodelovanju smo povabili tudi sodelavce Inštituta za geodezijo in fotogrametrijo FGG v Ljubljani (**Miran Janežič**, **Mihaela Triglav** in **Stane Tršan**, pridružil pa se jim je **Tomaž Gvozdanovič** iz podjetja DFG Consulting iz Ljubljane), ki so izvedli snemanje Triglavskega ledenika iz zraka s fotogrametrično kamero. Pred snemanjem so na terenu označili več kot dvajset dobro vidnih merilnih točk in geodetsko izmerili njihov položaj. Natančno poznavanje lege točk v koordinatnem sistemu nam bo s posebnimi fotogrametričnimi postopki omogočilo umestitev številnih fotografskih posnetkov

Triglavskega ledenika na za to posebej pripravljen digitalni model reliefa, saj je končni cilj raziskave dobiti tridimenzionalno sliko spreminjanja ledenika.

Podjetje A.C.I. Inženiring iz Ljubljane se ukvarja z različnimi meritvami z georadarjem. Ta naprava deluje s pomočjo signalnih anten, ki jih je potrebno spuščati po ledeniku, tako da smo na dveh prerezih prvič izmerili globino ledu in dobili podatke o izoblikovanosti pobočja oziroma kotanje, v kateri leži ledenik. Meritve je izvedel **mag. Dimitrij Najdovski** ob sodelovanju geologa **mag. Tomaža Verbiča** (samostojni raziskovalec). Za izvedbo vrvnih manevrov spuščanja in dvigovanja sani s pritrdjenim georadarjem smo zaprosili inštruktorje Gorske šole Slovenske vojske, sodelovala pa sta podpolkovnik **Marjan Ručigaj** in stotnik **Boštjan Kostanjšek**.

Ob posebni privolitvi Uprave Triglavskega narodnega parka in sodelovanju helikopterja Slovenske vojske (pilot **Jože Kalan** s posadko) smo izvedli tudi fotografiranje Triglavskega ledenika iz zraka za potrebe monografije. Helikopter Slovenske vojske je sodeloval tudi pri prevozu opreme in ljudi na Kredarico in nazaj v dolino. Celotno delo je spremljala tudi TV ekipa oddaje **Gore** in ljudje pod vodstvom **Marjete Keršič Svetel**, oddaja o Triglavskem ledeniku pa bo na sporedu spomladi.

Prvi letošnji rezultati oziroma podatki o obsegu Triglavskega ledenika so že znani. Površina ledenika se je skrcila na 1,375 ha (ob začetku preučevanj leta 1946 je bila 15 ha, v letu 1995 3,03 ha), največja debelina ledu pa je na posameznih mestih od 7 do 8 metrov. Zato na Triglavskem ledeniku zaradi stalnega tanjšanja ledu ne govorimo več le o krčenju, ampak kar o razpadu ledenika.

Rezultati dosedanjih več kot petdesetletnih podrobnih opazovanj, dokumentiranj in merenj Triglavskega ledenika so izjemno pomembni za Slovenijo in tudi širše, saj sta oba slovenska ledenika (redno opazujemo tudi Ledenik pod Skuto) najbolj jugovzhodno ležeča ledenika v Alpah in zato pomembna indikatorja podnebnih sprememb v Evropi. Preučevanje slovenskih ledenikov je vključeno tudi v vseevropsko opazovanje ledenikov in izmenjavo podatkov o ledenikih. Projekt opazovanja obeh ledenikov je verjetno tudi eden od najstarejših in najdaljših znanstvenih raziskovalnih projektov v Sloveniji.

Ob skromnih sredstvih za raziskovalno delo nam je ob nesebični pomoči – skupaj je pri terenskem delu sodelovalo kar enaindvajset raziskovalcev in sodelavcev iz sedmih raziskovalnih organizacij, ustanov ter podjetij – uspelo opraviti široko zastavljeno interdisciplinarno preučevanje ledenika. Vsi sodelujoči smo sedaj vključeni v pripravo, obdelavo in interpretacijo podatkov, tako da pričakujemo sklepne ugotovitve v začetku prihodnjega leta. Rezultati bodo objavljeni v posebni znanstveni monografiji o Triglavskem ledeniku, ki bo izšla v sklopu knjižne zbirke Geografija Slovenije, s čimer

bomo proslavili tudi petdesetletnico stalnih merjenj in opazovanj.

Delo je potekalo v čudovitem jesenskem vremenu, pa tudi v odličnem tempu udeležencev, kar se je zlasti izkazalo pri skupinskem vzponu na našega očaka. Posebna zahvala za prijaznost in vsestransko pomoč gre osebju Triglavskega doma na Kredarici z oskrbnikom **Jankom Rekarjem**, Gorski šoli Slovenske vojske ter 15. brigadi Vojaškega letalstva Slovenske vojske z Brnika.

Leto 2002 – leto gora

Združeni narodi so novembra leta 1998 razglasili leto 2002 za mednarodno leto gorá. S tem se nadaljuje tradicija Organizacije Združenih narodov, da posamezna leta posveti določenemu delu Zemlje; leto 1998 je bilo tako mednarodno leto mórj in oceanov. V posebni resoluciji, ki jo je sprejela Generalna skupščina OZN, so zapisali, naj bo nosilec dejavnosti v Mednarodnem letu gorá FAO (Organizacija za kmetijstvo in prehrano), hkrati pa so pozvali vse vlade, naj finančno in organizacijsko podpro načrtovanje in izvajanje aktivnosti, povezanih s tem letom. Vse, ki jih zanimajo gore, je OZN spodbudila, naj povečajo svoje zavedanje o pomenu trajnostnega razvoja gorskega okolja.

Idejo o mednarodnem letu gorá je sprožila Kirgizija, za sprejetje tega predloga pa se je močno zavzela tudi italijanska diplomacija.

V mednarodnih planinskih, gornjskih in alpinističnih krogih je pobuda OZN naletela na dober odmev. Mednarodna zveza gornjskih in plezalnih zvez (UIAA) je akcijo 2002 – leto gorá uvrstila v svoj večletni program, saj UIAA v svetu predstavlja skupaj več kot dva in pol milijona članov različnih gornjskih organizacij z vseh celin in je s strani Mednarodnega olimpijskega komiteja priznana kot svetovni predstavnik planinstva in plezanja. UIAA meni, da je njeno mesto v okviru programa 2002 – leto gorá v tem, da izkoristi okvir, ki ga nudijo OZN, FAO in druge mednarodne organizacije za načrtovanje in izvedbo akcije Leto gora, s čimer naj bi se izboljšalo razumevanje gornjstva in alpinizma v javnosti, saj gornjstvo:

- bistveno prispeva k trajnostnemu razvoju gorskih okolij;
- predstavlja pomemben ekonomski dejavnik za prebivalce gorá;
- spodbuja okolju prijazen turizem, ki spoštuje naravo in kulturo gorskih prebivalcev;
- ustvarja fizično in psihično zdrave gornike in pri planincih vzpostavlja občutek odgovornosti za družbo. Tako bo UIAA v času priprav na leto 2002 – leto gorá delovala predvsem na naslednjih področjih:
- Povezala se bo z ustreznimi mednarodnimi organi-

zacijami v okviru OZN, ki bodo delovale pri tem projektu.

- Prepričala jih bo o koristnosti sodelovanja gornjskih združenj, ki predstavljajo velik del ljudi, ki jih gore zanimajo v akciji 2002 – leto gorá.

- Prepričala bo mednarodne organizacije, da so programi planinskih zvez pomembni za učinkovito izvedbo Leto gora in da naj bodo tudi za programe planinskih zvez odprti finančni skladi, namenjeni za akcijo 2002 – leto gorá.

- Poskušala bo poiskati dovolj odmevno in razpoznavno mesto gornjskih organizacij v okviru celotne akcije 2002 – leto gorá.

- Prikazala bo planinstvo, gornjstvo, pohodništvo, alpinizem, plezanje, turno in alpinistično smučanje kot dejavnosti, ki so koristne za posameznike in za družbo kot celoto in so torej ustrezne za gorsko okolje, s poudarjanjem pomembnih človeških in družbenih lastnosti teh aktivnosti.

- Poudarjala bo pomen temeljne človeške pravice do svobode gibanja.

Nekatere planinske zveze (npr. italijanski CAI) so že pripravile okvirni načrt aktivnosti za leto 2002 – leto gorá. V Avstriji za leti 2001 in 2002 pripravljajo veliko mednarodno razstavo Gora kliče v Altenmarktju na Salzburškem, kjer računajo, da si bo razstavo ogledalo okoli milijon ljudi. Pri oblikovanju dejavno sodeluje tudi avstrijska krovna planinska zveza VAVÖ. Modro bi bilo, če bi tudi Planinska zveza Slovenije kot združenje planinskih društev in društva sama pravočasno začeli priprave na to leto, se povezali z ustreznimi državnimi ustanovami in izkoristili priložnost tako s finančne kot s promocijske strani. Zavedati se namreč moramo, da PZS in PD v Sloveniji predstavljajo velik del zainteresirane javnosti, ki jo zanimajo gore, in da so člani PZS med tistimi, ki v veliki meri zagovarjajo uravnotežen trajnostni razvoj gorskega okolja, pri čemer pa naj ne bi bila okrnjena pravica dostopa do gorá, poti, sten in gozdov, upošteva seveda ranljivost tega dela Slovenije. Zaščita gorskega sveta naj ne bi bila sama sebi namen. Obiskovalec gorskega sveta je gost v gorah in ne njihov gospodar. Gore naj bi ostale poseljene, obiskovane in lepe tudi v prihodnosti, za prihodnje ro-dove.

Tomaž Vrhovec